

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшада танымдық - зияткерлік дағдыларды дамытуға арналған ойындар

ЖАРИЯЛАНДЫ
20.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173252/>**Мумышева Айгуль Оразбековна****Лауазымы: тәрбиешісі****Астана қаласы****38 «Шаттық» балабақшасы**

Кіріспе: Балабақша жасындағы балалардың танымдық және зияткерлік дағдыларын дамыту – баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына және мектепте жақсы нәтиже көрсетуіне негіз боларлық маңызды кезең. Бұл дағдылардың дамуы балалардың ойлау қабілетін, логикалық түсініктерін, шығармашылық ойлауын және басқа да зияткерлік қасиеттерін дамытуға ықпал етеді. Балабақшада балаларға арналған ойындар осы процестің негізі болып табылады, өйткені ойын барысында балалар өздерін еркін сезінеді, жаңа нәрселерді үйренеді және маңызды дағдыларды меңгереді.

Танымдық — зияткерлік дағдылардың мәні

Танымдық дағдылар балалардың қоршаған ортаны түсіну, бақылау және оған жауап беру қабілетін білдіреді. Бұл дағдылардың дамуы балалардың:

- Логикалық ойлауын** дамытуға;
- Назар аудару және зейінін** арттыруға;
- Мәселе шешу қабілетін** қалыптастыруға;
- Жадын дамытуға** көмектеседі.

Зияткерлік дағдылар осы қасиеттерді одан әрі дамытуға және баланың оқу мен зерттеу процесіне оң әсер етуіне мүмкіндік береді. Балабақша жасында балалар әлі де нақты бір пәндік білімдерге ие болмаса да, оларды ойындар арқылы ойлаудың негізгі әдістеріне үйрету қажет.

Ойындардың рөлі

Ойындар балаларға танымдық-зияткерлік дағдыларды дамытуда маңызды рөл атқарады. Бұл ойындар әртүрлі әдіс-тәсілдер мен құрылымдарды пайдаланып, балаларға жаңа білім мен дағдыларды меңгеруге көмектеседі. МДҰ ұсынған стратегиялар мен әдістемелерге сүйенсек, танымдық дағдыларды дамытуға арналған ойындар өзара әрекеттесуді, сын тұрғысынан ойлауды және ынтымақтастықты дамытуға бағытталған.

Ойындардың артықшылықтары мыналар:

1. **Логикалық ойлауды дамыту:** Ойындар көбінесе проблемаларды шешуді, шешім қабылдауды және стратегиялық ойлауды талап етеді. Мысалы, «шахмат» немесе «судоку» сияқты ойындар балаға логикалық ойлау мен аналитикалық қабілеттерін дамытуға көмектеседі.
2. **Шығармашылық қабілеттерді ынталандыру:** Сурет салу, музыкамен айналысу немесе рөлдік ойындар сияқты әрекеттер балада шығармашылық ойлауды қалыптастырады. Балалар жаңа дүниелерді құруға, өзін еркін көрсетуге үйренеді.
3. **Есте сақтау қабілетін жетілдіру:** Танымдық ойындар, мысалы, карточкалық ойындар немесе есте сақтау жаттығулары, балалардың ақпаратты сақтап қалу және оны тез тану қабілетін дамытуға ықпал етеді.
4. **Қарым-қатынас дағдыларын арттыру:** Әлеуметтік ойындар балаларға топпен жұмыс істеуге, бір-бірімен пікір алмасуға және бірлесе әрекет етуге мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде эмоционалды интеллекті мен әлеуметтік дағдыларды арттырады.

Танымдық дағдыларды дамытуға арналған ойындар

1. Логикалық ойындар

Логикалық ойындар балалардың ойлау қабілетін дамытады. Мұндай ойындар арқылы бала өзара байланысты нәрселерді түсінуге, шешімдер қабылдауға, логика мен себеп-салдар байланыстарын анықтауға үйренеді. Мысалы:

- **«Құрастыру ойындары»** – балалар түрлі пішіндер мен бөліктерден бір затты құрастырады.
- **«Сәйкестендіру»** – суреттер, түстер, пішіндер мен сандарды сәйкестендіру.
- **«Лабиринт»** – балалар өздігінен бағыт таңдай отырып, лабиринт арқылы өту керек.

2. Есте сақтау ойындары

Жадты дамытуға арналған ойындар балалардың ақпаратты сақтап, қажет болғанда

қолдануға үйретеді. Мысалы:

- **«Карточкалар»** – суреттер мен сөздер жазылған карточкалар арасында сәйкестендіру тапсырмаларын орындау.
- **«Жасырын сурет»** – бір сурет көрсетіліп, кейін оны ұмытып, қайта салу немесе сипаттау.
- **«Төрт қадам»** – бір сәтте берілген бірнеше элементті есте сақтап, оны кейін қайталап айту.

3. Шығармашылық ойындар

Шығармашылық ойлау балалардың түрлі идеяларды табуға, жаңа нәрселер ойлап табуға көмектеседі. Мұндай ойындар баланың қиялын дамытады. Мысалы:

- **«Сурет салу»** – белгілі бір тақырыпқа сурет салу, оның элементтерін сипаттау.
- **«Әңгіме құрастыру»** – сурет немесе тақырып беріліп, оған сәйкес әңгіме құрастыру.
- **«Кейіпкер ойнау»** – әртүрлі кейіпкерлерді ойнап, олардың мінез-құлқын талқылау.

4. Математикалық ойындар

Математикалық ойлар балаларды сандық ұғымдармен таныстырады. Мысалы:

- **«Сандар мен пішіндер»** – балалар түрлі сандарды, пішіндерді тану және олармен жұмыс жасау.
- **«Есептер шешу»** – балалар қарапайым есептерді шешіп, ақыл-ойларын дамытады.
- **«Сандарды санау»** – түрлі заттарды санап, сан ұғымын ұғынады.

5. Табиғат пен қоршаған орта ойындары

Балаларға табиғат әлемін түсіндіру үшін ойындарды пайдалану өте тиімді. Бұл ойындар балалардың қоршаған ортаға деген қызығушылығын арттырады. Мысалы:

- **«Табиғат зерттеушілері»** – балалар табиғатқа шыққан кезде жануарлар мен өсімдіктерді зерттеп, оларды сипаттайды.
- **«Табиғат күнделігі»** – балалар әртүрлі ауа-райы жағдайларын немесе өсімдіктердің өсуін бақылайды.

6. Құрылыс ойындары

Бұл ойындар балалардың кеңістіктік ойлау қабілетін дамытады. Мысалы:

- **«Лего жинау»** – түрлі бөлшектермен құрылыс жасау, бұл балаға модельдеу дағдыларын үйретеді.
- **«Конструкторлар»** – бөлшектерді біріктіру арқылы түрлі құрылымдар құрастыру.

Қорытынды

Балабақшада танымдық және зияткерлік дағдыларды дамытуға арналған ойындар баланың жеке тұлғасын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Ойын барысында бала тек білім алумен ғана шектелмей, өмірге қажетті дағдыларды меңгереді. Логикалық ойлау, шығармашылық қабілеттер, жад, қоршаған ортаға деген қызығушылық балалардың келешектегі табысты оқуы мен дамуына негіз болады. Ойын арқылы бала өз бойындағы әлеуетін ашып, әлеуметтік ортада бейімделу қабілетін арттырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Әбілқасым А. М. Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық процестерін қарым-қатынас арқылы дамытудың психологиялық маңыздылығы
2. Капенова А. А., Калипанова К. Т. ЭОЖ 372 Изденушілік әрекет барысындағы баланың танымдық белсенділігін дамыту
3. Интернет желісі